

Επισκόπηση

Το παρόν ενημερωτικό δελτίο παρουσιάζει τα προβλήματα και τις πιθανές λύσεις που συγκέντρωσαν 16 εμπειρογνώμονες από διαφορετικούς τομείς στο πλαίσιο ενός "Ζωντανού Εργαστηρίου" (συζήτηση στρογγυλής τραπέζης) στην Αθήνα στις ακόλουθες τρεις θεματικές:

Ταυτοποίηση, Διαδικασία Διερεύνησης, Δίωξη και Δικαστική διαδικασία

Προστασία και Υποστήριξη των θυμάτων

*Διεπιστημονική και Διατομεακή Συνεργασία
(εθνική και διεθνής)*

1. Ταυτοποίηση, Διαδικασία Διερεύνησης, Δίωξη και Δικαστική διαδικασία

Προβλήματα

- **Αδυναμία κατάλληλης αναγνώρισης από τις αρχές λόγω των υφιστάμενων στερεοτύπων** (π.χ. σχετικά με τον τρόπο συμπεριφοράς του θύματος ή την έλλειψη ενδείξεων σωματικής βίας) καθώς και εξαιτίας της **ελλιπούς ευαισθητοποίησης μέρους του προσωπικού επιβολής του νόμου και των επαγγελματιών πρώτης γραμμής.**
- **Η έλλειψη πόρων και εμπειρογνωμοσύνης μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου** παρεμποδίζει τις αποτελεσματικές προσπάθειες επιβολής αυτού.
- **Η υπουργική απόφαση για τον καθορισμό των προϋποθέσεων νόμιμης λειτουργίας των οίκων ανοχής** προκειμένου να επιτηρούνται αποτελεσματικά και να εντοπίζονται οι περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων, **δεν έχει εκδοθεί.**
- **Κενά στην αναγνώριση της εργασιακής εκμετάλλευσης.**
- **Δυσκολίες στην αναγνώριση σύνθετων οικονομικών εγκλημάτων.**
- **Δυσκολίες στη διερεύνηση διακρατικών εγκληματικών δικτύων** που χρησιμοποιούν εξελιγμένες μεθόδους για να αποφύγουν την ανίχνευση και τις προσπάθειες των αρχών επιβολής του νόμου.
- **Η συγκέντρωση έγκυρων και έγκαιρων δεδομένων για την εμπορία ανθρώπων αποτελεί πρόκληση** λόγω της αθέατης φύσης του εγκλήματος.
- **Η δυσκολία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων να προσέλθουν** λόγω του σωματικού και ψυχολογικού καταναγκασμού που ασκούν οι διακινητές/τριες **αποτελεί πρόκληση.**
- **Η ελλιπής προθυμία των θυμάτων να συνεργαστούν** (φόβος να μιλήσουν, να δώσουν συγκεκριμένες πληροφορίες και να προχωρήσουν σε καταγγελία) με αποτέλεσμα την ανεπάρκεια αποδεικτικών στοιχείων, συνιστά σοβαρό εμπόδιο για την επιτυχή άσκηση ποινικής δίωξης.
- **Η αδυναμία αναγνώρισης των θυμάτων λόγω της έλλειψης ευαισθητοποίησης του κοινού** σχετικά με την εμπορία ανθρώπων.
- **Κενά στη συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των εισαγγελικών αρχών.**
- **Αποτελεί πρόκληση κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας ο σεβασμός τόσο του δικαιώματος του/της επιζώντος/ώσας να καταθέσει σε ασφαλές μέρος** (εκτός της δικαστικής αίθουσας) όσο και του δικονομικού δικαιώματος του κατηγορουμένου να ανακρίνονται οι μάρτυρες.

Λύσεις

- **Παροχή ενισχυμένης κατάρτισης για τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής** σχετικά με τους ορισμούς, τις μορφές στρατολόγησης και εκμετάλλευσης και την έννοια της συναίνεσης στην εμπορία ανθρώπων και την ανάπτυξη ευαισθητοποίησης και ενσυναίσθησης για τα θύματα.
- **Παροχή επαρκούς χρηματοδότησης, στελέχωσης και εξειδικευμένης κατάρτισης για τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου**, ώστε να βελτιωθεί η αναγνώριση και η διερεύνηση των υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων και να είναι σε θέση να στοιχειοθετήσουν υποθέσεις με ισχυρή νομική βάση.
- **Έκδοση νόμου ή υπουργικής απόφασης που θα καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη νόμιμη λειτουργία των οίκων ανοχής.**
- **Ανάπτυξη μιας στοχευμένης προσέγγισης για την εργασιακή εκμετάλλευση:** συνεργασία με τις επιθεωρήσεις εργασίας για την εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών και προστασίας των εργαζομένων και την εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας, καθώς και κοινές προσπάθειες για τον εντοπισμό παράνομων πρακτικών.
- **Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών για τον ανίχνευση και τη δίωξη σύνθετων οικονομικών εγκλημάτων**, όπως η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η απάτη και η διαφθορά: Ανταλλαγή χρηματοοικονομικών πληροφοριών και εμπειρογνωμοσύνης.
- **Επέκταση και εντατικοποίηση της διακρατικής συνεργασίας** για την εξάρθρωση και την καταπολέμηση των διεθνών εγκληματικών δικτύων.
- **Αύξηση της πρόσβασης των αρχών επιβολής του νόμου σε δεδομένα και πληροφορίες**, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, για την επιτυχή συλλογή έγκυρων και έγκαιρων δεδομένων και την επιτυχή διερεύνηση των δικτύων εμπορίας ανθρώπων.
- **Οι αρχές πρέπει να διασφαλίζουν την προστασία των θυμάτων σε όλα τα στάδια** (κατά τη διάρκεια και με το πέρασμα των ερευνών), οικοδομώντας εμπιστοσύνη ώστε το θύμα να αισθάνεται αρκετά ασφαλές για να δώσει πλήρη κατάθεση.
- **Βελτίωση των διαδικασιών εξυπηρέτησης των θυμάτων** και αύξηση της ευαισθητοποίησης των επαγγελματιών και των αρχών σχετικά με τις ανάγκες των θυμάτων.
- **Υλοποίηση τακτικών ενημερωτικών εκστρατειών για την εμπορία ανθρώπων από οργανώσεις που προσφέρουν εξειδικευμένη υποστήριξη** (με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινού και την ενημέρωση για τις ισχύουσες διαδικασίες ανώνυμης καταγγελίας).
- **Ενίσχυση της ποινικής δίωξης με τη βελτιστοποίηση των προσπαθειών της αστυνομίας** όσον αφορά τη συλλογή ποιοτικών τεκμηρίων και την στοιχειοθέτηση υποθέσεων με ισχυρή νομική βάση.
- **Αύξηση της χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών** για τη διασφάλιση της ασφάλειας των θυμάτων καθώς και των δικονομικών δικαιωμάτων των κατηγορουμένων.

2. Προστασία και υποστήριξη των θυμάτων

Προβλήματα

- Τα θύματα έχουν διαφορετικές ανάγκες ανάλογα, π.χ. με το πού εντοπίζονται.
- Έλλιπής ενημέρωση του θύματος για τα δικαιώματά του.
- Έλλειψη εμπιστοσύνης των θυμάτων προς τις αρχές και τους επαγγελματίες που θέλουν να τα βοηθήσουν.
- Κίνδυνος δευτερογενούς τραυματισμού του θύματος κατά τη διαδικασία κατάθεσης στις αρχές.

Λύσεις

- Οι εκπρόσωποι των **αρχών** που έρχονται σε επαφή με το θύμα πρέπει να **επικεντρωθούν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης με βάση το σεβασμό και το χρόνο που απαιτείται για την αποκατάστασή του.**
- **Παροχή κατάλληλης κατάρτισης στο προσωπικό πρώτης γραμμής** σχετικά με τον τρόπο επικοινωνίας με πιθανά θύματα εμπορίας ανθρώπων.
- **Παροχή πλήρους ενημέρωσης στα θύματα** σχετικά με τα δικαιώματά τους ως θύματα εγκλήματος γενικά, καθώς και ως θύματα εμπορίας ανθρώπων.
- Οι αρχές θα πρέπει να διαθέτουν **ενημερωτική φόρμα με τα δικαιώματα που έχει ένα θύμα εγκλήματος** σύμφωνα με την οδηγία 2012/29/ΕΕ.
- Οι αρχές θα πρέπει να **συνεργάζονται στενά με επαγγελματίες ψυχικής υγείας και ΜΚΟ** που έχουν εμπειρία στην αντιμετώπιση υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων και μπορούν να συμβάλουν στην καλύτερη ενημέρωση των θυμάτων.
- Οι αρχές θα πρέπει **εξετάζουν το ενδεχόμενο πρόσκλησης επαγγελματιών ψυχικής υγείας ή κοινωνικών λειτουργών κατά την ανάκριση του θύματος**, προκειμένου να διασφαλίσουν τις διαδικασίες κατάθεσης.
- **Παροχή ολοκληρωμένων (ολιστικών) υπηρεσιών υποστήριξης των θυμάτων** προσαρμοσμένων στις ατομικές ανάγκες του θύματος (**θυματοκεντρική προσέγγιση**).

3. Διεπιστημονική και διατομεακή συνεργασία (εθνική και διεθνής)

Προβλήματα

- Η συνεργασία μεταξύ όλων των φορέων που εμπλέκονται στην επιτυχή αντιμετώπιση των υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων **πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω.**
- Η εμπορία ανθρώπων είναι συχνά ένα **διακρατικό έγκλημα που απαιτεί διεθνή συνεργασία**, αλλά συχνά υπάρχουν πολλές προκλήσεις, όπως διαφορετικά νομικά πλαίσια, διαφορές στις δυνατότητες και τις προτεραιότητες της επιβολής του νόμου, κενά επικοινωνίας, περιορισμένος συντονισμός κ.λπ.
- Η ανεξέλεγκτος χαρακτήρας της εμπορίας ανθρώπων και του εγκλήματος γενικότερα έχει αρνητικό αντίκτυπο στην κοινωνία, **κλονίζοντας την εμπιστοσύνη των ανθρώπων στις αρχές.**

Λύσεις

- **Ανάπτυξη συνεργειών.**
- **Συστηματοποίηση της συνεργασίας:** Θέσπιση τυποποιημένων διαδικασιών και πρωτοκόλλων για την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ των αρχών.
- **Ανταλλαγή πληροφοριών με τους εμπλεκόμενους φορείς:** Τακτικές συναντήσεις, άμεση επικοινωνία, οικοδόμηση εμπιστοσύνης, ανταλλαγή μεθόδων, επικαιροποιημένων δεδομένων και πληροφοριών κ.λπ.
- **Περαιτέρω ανάπτυξη συνεκπαιδεύσεων.**
- **Εστίαση σε κοινές έρευνες** που επιτρέπουν τη συγκέντρωση πόρων, εμπειρογνωμοσύνης και εξειδικευμένων γνώσεων, προκειμένου να επιτευχθούν δραστικότερα και αποδοτικότερα αποτελέσματα.
- **Η συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και όλων των εμπλεκόμενων φορέων** επιδεικνύει ένα ενιαίο μέτωπο στην αντιμετώπιση κοινωνικών ζητημάτων και εγκλημάτων, όπως η εμπορία ανθρώπων, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των πολιτών στο σύστημα δικαιοσύνης εν γένει.

Τελικές Συστάσεις

- παροχή ενισχυμένης και κατάλληλης κατάρτισης για όλες τις αρχές επιβολής του νόμου, καθώς και επαρκής χρηματοδότηση και στελέχωση με προσωπικό
- έκδοση νόμου ή υπουργικής απόφασης για τη νόμιμη λειτουργία των οίκων ανοχής
- ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων σε εθνικό επίπεδο
- ανάπτυξη συνεργειών και συνεργασιών σε διεθνές επίπεδο, π.χ. μέσω συνεκπαιδεύσεων
- εντατικοποίηση της συνεργασίας των αρχών επιβολής του νόμου με τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας και τις ΜΚΟ
- εξασφάλιση της προστασίας των θυμάτων σε όλα τα στάδια και διασφάλιση της παροχής ολοκληρωμένων (ολιστικών) υπηρεσιών υποστήριξης των θυμάτων
- πραγματοποίηση τακτικών εκστρατειών ενημέρωσης του κοινού για την εμπορία ανθρώπων

Όραμα

Η συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των εμπλεκόμενων φορέων καταδεικνύει ένα ενιαίο μέτωπο για την αντιμετώπιση των κοινωνικών ζητημάτων και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας.

Ο βελτιωμένος συντονισμός και η κοινή δράση ενισχύουν την εμπιστοσύνη του κοινού, την αξιοπιστία και την αντίληψη της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης.

Μέσω των συλλογικών προσπαθειών, οι επιπτώσεις των εγκλημάτων, της εκμετάλλευσης και των κοινωνικών ζητημάτων μπορούν να ελαχιστοποιηθούν, δημιουργώντας θετική αλλαγή για τις κοινότητες.

Αξιωματικός της Ελληνικής Αστυνομίας, Αθήνα, 12.07.2023